

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1412972/1

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב ציון לודאילוז

המערער: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד גבי ברנדס)

נגד

המשיבה: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד אסף מדינה)

הנדון: חיוב חלקי בכתובה על בסיס הסכמה ולמרות הכחשה מאוחרת של ההסכמה וטענה כי לא הובנה כראוי; פירעון הכתובה מייד למרות קיומו של הליך רכושי תלוי ועומד

החלטה

א. לאחר העיון בכתב הערעור ובבקשת רשות הערעור ובתשובה להם באתי למסקנה כי דינו של ערעור זה הוא לדחייה על הסף וכי אין אף מקום למתן רשות הערעור.

ענייניו של כתב הערעור הוא בפסק דינו של בית הדין הרבני האזורי חיפה (הרב ישראל דב רוזנטל – אב"ד, הרב ינון בוארון והרב משה שלום שור) שחייב את המערער לשלם לכתובת המשיבה סך 100,000 ש"ח על בסיס הסכמת המערער – לפי האמור בהחלטת בית הדין קמא – לשלם סכום זה והסכמת המשיבה כי בכפוף לתשלום תוותר על יתרת הכתובה, בסך 80,000 ש"ח נוספים.

בקשת רשות הערעור עוסקת בהוראת בית הדין האזורי האמור כי תשלום הכתובה יהיה מייד ולא יושהה עד לסיום הדיון בהליך הרכושי שבין הצדדים.

יוער כי עניינם של שני הדברים הוא בכתובה, ובשגגה נפתח תיק "חלוקת רכוש" – לו היינו ממשיכים לדון הייתי מורה על סגירת התיק ופתיחת תיק חלופי אך משבאתי למסקנה כי יש לדחות את הערעור ואת בקשת רשות הערעור גם יחד – לא אזדקק לכך.

עוד אעיר, כי מן הדין היה כי הערעור ובקשת רשות הערעור שעניינה בהחלטה אחרת יוגשו במסגרת שני תיקים נפרדים (ותוך תשלום אגרה בנפרד בגין כל אחד מהם) – לפנים משורת הדין ומאחר שכאמור באתי למסקנה כי יש לדחות את שניהם לא אדרוש עתה מהמערער לפתוח תיק נוסף ולשלם אגרה נוספת.

ב. לגופם של דברים:

הערעור מוצג כערעור על החלטת בית הדין קמא מד' בשבט התשפ"ג (26.1.23) – גם לו יהי כך הרי משהוגש בח' באדר התשפ"ג (1.3.23) הרי שבאיחור הוגש, גם אם לא באיחור גדול.

אכן לאמיתו של דבר צודקים דברי המשיבה כי ההחלטה האמורה לא הייתה אלא חזרה על שנאמר כבר בהחלטות קודמות של בית הדין קמא, החלטה מכ"ב באייר התשפ"ב (23.5.22) והחלטה נוספת מה' באלול התשפ"ב (1.9.22) שבה דחה בית הדין קמא את טענות המערער נגד ההחלטה שמכ"ב באייר (23.5) באומרו – ולכאורה בצדק – כי מדובר בטענות עירעוריות

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

באופייני, ואכן אלה הטענות שבערעור שלפנינו, ובהותירו משום כך את ההחלטה שמכ"ב באייר (23.5) על כנה. משכך הרי שהערעור שלפנינו אינו מוגש באיחור קל בלבד (שגם הוא איחור) כפי שנחזה לכאורה אלא באיחור של חודשים רבים.

על דרך כלל משמוגש ערעור באיחור, ולא כל שכן באיחור גדול כל כך, די בכך כדי לדחותו על הסף, וזו למעשה ברירת המחדל העולה מתקנות הדיון.

אכן יש שמתיר בית הדין את הגשת הערעור למרות האיחור בהגשתו, אולם היתר זה הוא החרגי ובדרך כלל לא יינתן אלא כשנראה לכאורה שטענותיו של המערער טענות כבדות משקל הן, סיכויי הערעור – ממילא – טובים הם, ומשמעות דחייתו על הסף בשל האיחור היא בסבירות גבוהה – הותרת טעות ועוול בשל טעמי פרוצדורה בלבד. לא כך הדבר בענייננו – הערעור שלפנינו נראה לכאורה כבעל סיכוי קלוש:

המערער מבקש לסתור את דברי בית הדין קמא בדבר הסכמתו לשלם את הסכום שנקבע על בסיס שתי טענות שספק אם יכולות לדור בכפיפה אחת ואינן סותרות זו את זו, האחת היא התכחות לעצם ההסכמה הנתמכת באיזכורה המפורש של ההסכמה בפרוטוקול הדיון, והאחרת היא טענה כי דברי המערער בבית הדין קמא (שאותם ראה זה כהסכמה כאמור) לא הובנו כראוי.

הטענה הראשונה לוקה בכמה פגמים:

ראשית ייאמר כי אומנם חובה לתעד את כל מהלך הדיון בפרוטוקול, ובמקרה של ניהול גישור ומשא ומתן שלא לפרוטוקול – בהסכמת הצדדים – לציין את עצם קיומה וכן לתעד את ההסכמות שהושגו לבסוף בפרוטוקול. אך עם זאת סטייה מסדרי הדיון בעניין זה אינה פוסלת בהכרח את תוצאת ההליך, והדבר תלוי בכל מקרה לפני נסיבותיו.

ומכאן לענייננו: בפרוטוקול המדובר צוין בפירוש שבית הדין "דיבר עם הצדדים", אין אומנם תיעוד של תוצאות המשא ומתן, ה"דיבור" האמור, וראוי היה שיהיה תיעוד כזה, אולם ברור שמשא ומתן שנועד להביא לידי הסכמות – אכן היה.

החלטת בית הדין שבה תועדה הסכמת המערער לתשלום ניתנה ביום הדיון עצמו. ברי לכל בר דעת כי נאמנותו של בית הדין המתאר בהחלטתו את שאירע ונאמר בדיון אינה פחותה, מצד עצמה, מנאמנות תיאורו בפרוטוקול. אכן לא אחת ניתנת החלטה בחלוף זמן מהדיון, ואזי עולה חשש כי פרט זה או אחר נשכח או נשמט, אולם בנסיבות שבהן ניתנה ההחלטה ביום הדיון עצמו – וכל שכן כשהשאלה אינה על אודות "פרט" שלפי הנטען אינו מדויק אלא על שאלה עקרונית של קיומה או אייקיומה של הסכמה – חשש זה אינו קיים.

לא זו אף זו, טענה כי הסכמה כאמור שתועדה בהחלטה כלל לא הייתה צריכה הייתה לעלות באופן טבעי מייד לאחר שניתנה ההחלטה – העלאת הטענה לאחר חודשים רבים (אף העלאתה בבית דין קמא כמה חודשים אחר כך וכל שכן העלאתה לפנינו עתה) מעלה תהייה, בלשון המעטה.

ואף גם זאת, הטענה הנוספת כאמור כי דברי המערער לא הובנו כראוי – עומדת בסתירה לטענה כי כלל לא הייתה הסכמה, והא ראייה, כי זו לא תועדה בפרוטוקול, שהרי גלומה בטענה זו השנייה ההודאה, כי נאמרו מפיו דברים שמהם לפחות יכול היה בית הדין להבין כי אכן הסכים לשלם את הסכום שנקבע – אף כי הללו לא נכתבו בפרוטוקול.

ואשר לטענה השנייה:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הסתירה המובנית בין טענה זו לקודמתה, כאמור, מחלישה את קודמתה (לפי סדר הדברים כאן, לאו דווקא קדימה כרונולוגית), כאמור, אך גם אותה – בעל דין המעלה שתי טענות סותרות מחליש בכך את אמינותן של שתייהן.

לכך מלבד, גם בנוגע לטענה זו כבנוגע לקודמתה – העלאתה זמן רב לאחר מתן ההחלטה שנבעה, כביכול, מאיבהנה – מטילה צל כבד נוסף על אמינותה.

גם לולי חולשותיהן האמורות של טענות המערער היו סיכויי הערעור קלושים, לכאורה, מן הטעם של הקושי המובנה בהוכחת טענות ממין זה – בערעור חובת ההוכחה היא על המערער, וכשטענתו העיקרית היא טענה עובדתית העומדת בסתירה לדברי בית דין קמא על אודות האמור בדיון או טענה שלפיה בית דין קמא לא הבין את דבריו בדיון כראוי – הרי שמדובר בטענה שכמעט בלתי-אפשרי להוכיחה, וממילא סיכויי הערעור קלושים הם. כשנוסיף לכך את חולשותיהן האמורות של הטענות והצל הכבד על אמינותן הרי שסיכויי הערעור שואפים לאפס.

ונוסיף גם זאת: המערער, בסופו של יום, אינו מוטרד מהשאלה ההייתה או לא הייתה הסכמה או אם הובנו או לא הובנו דבריו אלא משאלת תשלום הכתובה. אך גם לו היה קורה הבלתי-צפוי ובלתי-מסתבר, והיינו קובעים כי אכן לא הייתה הסכמה מצידו או שדבריו לא הובנו כראוי, לא היה בכך כדי לפוטרו מכתובה אלא לכל היותר כדי להחזיר את הדברים לבית דין קמא שידון בטענותיו לפטור מכתובה – טענות שגם לגביהן חובת ההוכחה היא עליו. מן העיון בטענות נראה בהסתברות גבוהה, גם אם בלי לקבוע מסמרות, כי הסיכוי שבסופו של יום היה המערער נפטר מכתובה – אינו גדול, בלשון המעטה, ולכל היותר יכול היה לצפות כי לבסוף תתקבל תוצאה דומה לזו שהתקבלה בהחלטתו של בית הדין קמא ועל בסיס אותה הסכמה שהייתה בדיון לפי האמור בהחלטה – היינו פשרה, שבמסגרתה היה המערער משלם את הכתובה באופן חלקי. ואם כך, 'אפוכי מטרתא למה לי?'

לו היה המערער זכאי מן הדין כי ישמע ערעורו – לא היה מנוס מליתן לו את יומו למרות התועלת המפוקפקת בכך, אולם שעה שהערעור הוגש באיחור ומן הדין אין לשומעו – הרשאתו לפנים משורת הדין למרות האיחור, למרות הסיכוי הקלוש ולמרות הצפי כי בסופו של יום אפילו אם יתקבל הערעור תהיה התוצאה הסופית דומה (או גרועה יותר מנקודת מבטו של המערער) אינה אלא עינוי דין מיותר לשני הצדדים ובזבוז זמן שיפוטי יקר לריק.

משכך דינו של הערעור כאמור לדחייה על הסף.

ג. אשר לבקשת רשות הערעור:

המערער מניח כי כללו של דבר הוא שיש לדחות את תשלום הכתובה עד לאחר הדיון וההכרעה בסוגיה הרכושית, ורק במקרים חריגים לא ייעשה כך, וממילא מבקש את הרשות לערער על החלטת בית הדין קמא שקבע כי התשלום יהיה מייד ללא תלות בהליכים הרכושיים. בבסיס הנחתו מעמיד המערער את הנורמה המקובלת שלפיה אם במסגרת איזון המשאבים מחויב הבעל ליתן לאישה מנכסיו (או את תמורת שוויים היתר של נכסיו על שווי נכסיה שלה) מתקזז תשלום זה מדמי הכתובה.

ברם גם אם הנחה זו נכונה היא – ולא תמיד היא נכונה – וגם אם נניח כי יחסייהם הממוניים של הצדדים והיקף נכסיו כל אחד מהם אכן צפויים להניב בעניינם תוצאה שבמסגרת יחויב המערער לשלם למשיבה ויהיה מקום לטענת קיזוז כאמור – ואף הנחה זו לא התבררה עדיין – עדיין אין בסיס למסקנה שמבקש המערער לגזור מכך. אין חולק כי מצד הדין חלה חובת תשלום הכתובה מייד לאחר הגירושין, ועל כן ברור הוא כי ברירת המחל היא הפוכה: במקרה שהצדדים

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כבר התגרשו ודין הכתובה כבר נפסק יש לפרוע את הכתובה מייד, גם אם ענייני הרכוש טרם נדונו וטרם הוכרעו, ואם לעתיד לבוא – כשיוכרע העניין הרכושי – יהיה מקום לקיזוזים או להשבת הסכום ששולם בגין הכתובה מאחר ששולם גם סכום נוסף בגין איזון הנכסים – יבוצעו הקיזוזים אז.

דחיית התשלום עד להכרעת העניין הרכושי היא חריג המצריך הנמקה ולא להפך.

למעלה מן הצורך אוסיף גם ואומר: בענייננו נקבע התשלום על בסיס הסכמה, לכאורה, וכאמור לעיל. הפרוטוקול בעניינה של ההסכמה אומנם לקוי וחסר וכאמור לעיל, אולם מה שכן עולה ממנו בבירור הוא שמצידה של המשיבה הותנתה ההסכמה לתשלום של 100,000 ש"ח בלבד – מתוך כתובה שבה נקוב סכום של 180,000 ש"ח – בתשלום מייד. בנסיבות אלה דחיית התשלום עד לאחר סיום ההליך הרכושי תהיה לכאורה גם הפרה של ההסכמות, ואף מטעם זה צודקת לכאורה החלטתו של בית דין קמא.

מכאן שגם בעניין זה של תשלום הכתובה מייד או דחייתו עד לאחר סיום ההליך הרכושי קלושים מאוד סיכויי הערעור, ומשכך אין הצדקה להרשותו.

ד. סוף דבר:

1. ערעורו של המערער על חיובו בכתובה, שהוגש באיחור ניכר, נדחה על הסף בהעדר הצדקה להתירו למרות האיחור.

2. כמו כן נדחית בקשת רשות הערעור בעניין ההוראה כי הכתובה תשולם מייד ולא תעוכב עד להכרעה בענייני הרכוש.

3. החלטה זו מותרת בפרסום בכפוף להשמטת פרטיהם של הצדדים.

ניתן ביום כ"ו באדר התשפ"ג (19.3.2023).

הרב ציון לודאילוז

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה